

УДК 657

DOI: 10.25140/2411-5215-2018-4(16)-239-245

*Олександр Сидоренко***ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ ПРОДАЖУ ТОВАРІВ ЗА ЦІНОЮ,
НИЖЧОЮ ЗА ЦІНУ ЇХ ПРИДБАННЯ***Александр Сидоренко***УЧЕТ И НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ ПРОДАЖИ ТОВАРОВ ПО ЦЕНЕ
НИЖЕ ИХ ПОКУПКИ***Aleksandr Sidorenko***ACCOUNTING AND TAXATION OF GOODS SALE AT THE PRICE LOWER
THAN THEIR PURCHASE**

Досліджено проблеми обліку та оподаткування реалізації товарів за ціною, нижчою, ніж ціна їх придбання. Проаналізовано вимоги податкового та бухгалтерського законодавства з питань реалізації товарів за цінами, нижчими за ціну їх придбання. Виявлено, що питання обліку та оподаткування операцій з продажу товарів за цінами нижчими ніж ціни їх придбання, є маловивченими, а податкове законодавство України містить певні недоліки, які потребують вирішення. У роботі розроблено методичку обліку та оподаткування операцій із продажу товарів за цінами нижчими ніж їх придбання та обґрунтовано необхідність доповнення Податкового кодексу України, в частині адміністрування податку на прибуток підприємств.

Ключові слова: товари; облік; оподаткування; ціна; методика.

Табл.: 2. Бібл.: 9.

Исследованы проблемы учета и налогообложения реализации товаров по цене ниже цены их приобретения. Проанализированы требования налогового и бухгалтерского законодательства по вопросам реализации товаров по ценам ниже их приобретения. Выявлено, что вопросы учета и налогообложения операций по продаже товаров по ценам ниже цены их приобретения, являются малоизученными, а налоговое законодательство Украины содержит ряд недостатков, которые требуют решения. В работе разработана методика учета и налогообложения операций по продаже товаров по ценам ниже их приобретения и обоснована необходимость дополнения Налогового кодекса Украины в части администрирования налога на прибыль предприятий.

Ключевые слова: товары; учет; налогообложение; цена; методика.

Табл.: 2. Библ.: 9.

The main purpose of this work is to study and improve methodological principles of accounting and taxation of operations for the sale of goods at prices lower than their purchase price. As a result of the research, it was revealed, that issues of accounting and taxation of transactions for the sale of goods at prices lower than their purchase prices are poorly understood, and the Ukrainian tax legislation contains a number of shortcomings that need to be addressed. In the work, the method of accounting and taxation of transactions for the sale of goods at prices lower than their acquisition is and the necessity of supplementing the Tax Code of Ukraine, as part of the administration of corporate profit tax, is substantiated, in particular, the necessity to supplement the paragraph 139 of the Tax Code of Ukraine.

Keywords: goods; accounting; taxation; price; methodic.

Table: 2. References: 9.

JEL Classification: M41

Постановка проблеми. В умовах постійно зростаючої конкуренції на ринку продажу товарів усе частіше торговельні підприємства для збільшення обсягів продажу, розширення власної клієнтської бази та реклами своїх товарів проводять акційні продажі товарів, наприклад продаж товарів за 1 гривню, продаж товарів зі значною знижкою або розіграш товарів. Водночас такі операції мають різні обліково-податкові наслідки, які потребують дослідження, а тому тема статті є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку операцій із товарами досліджували і продовжують досліджувати такі вчені: А. В. Амалян, Н. А. Букало, Р. М. Воронко, Ю. Граковський, В. О. Іваненко, Л. Я. Підвисоцька, Т. О. Тарасова, О. В. Фоміна, О. М. Чабанюк, І. Л. Шерер [1-5; 8], які досліджують: виникнення та понятійний апарат сутності товарів, товарообігу; класифікацію товарів і товарних операцій; облік знижок; окремі аспекти управлінського обліку товарів.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Незважаючи на значний доробок вищезазначених науковців, питання щодо особливостей оподаткування продажу товарів за цінами нижчими їх придбання в розрізі різних видів покупців залишаються маловивченими.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження та удосконалення методичних засад обліку та оподаткування операції з продажу товарів за цінами нижчими ніж ціна їх придбання.

Виклад основного матеріалу. Так, якщо підприємство купує певні активи для продажу (навіть якщо вони продаються за умовною вартістю, наприклад за 1 гривню), то відповідно до п. 6 П(с)БО 9 «Запаси» [7], такі активи визнаються товарами, і в обліку їх відображають на рахунку 28 «Товари».

Доходи і витрати від продажу таких товарів відображаються в звичайному порядку з використанням рахунків 702 «Дохід від реалізації товарів» та 902 «Собівартість реалізованих товарів», а інші супутні витрати відображають на рахунку 93 «Витрати на збут» або 949 «Інші витрати операційної діяльності» залежно від виду витрат.

Особливості обліку продажу товарів за ціною, нижчою за ціну їх придбання, насамперед пов'язані з тим, кому саме продані ці товари. Так, у загальному вигляді товари можуть бути продані юридичним чи фізичним особам, проте, для цілей обліку досить важливим є чітке їх розмежування на осіб, які є пов'язаними і не пов'язаними для продавця, оскільки при продажу товарів пов'язаним особам уже необхідно враховувати вимоги П(с)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», згідно з яким: «пов'язаними сторонами вважаються: підприємства, які перебувають під контролем або суттєвим впливом інших осіб; підприємства і фізичні особи, які прямо або опосередковано здійснюють контроль над підприємством або суттєво впливають на його діяльність, а також близькі члени родини такої фізичної особи» [6].

Перелік пов'язаних сторін визначається підприємством, враховуючи сутність відносин, а не лише юридичну форму (превалювання сутності над формою). Відносини між пов'язаними сторонами – це, зокрема, відносини: материнського (холдингового) і його дочірніх підприємств; спільного підприємства і контрольних учасників спільної діяльності; підприємства-інвестора і його асоційованих підприємств; підприємства і фізичних осіб, які здійснюють контроль або мають суттєвий вплив на це підприємство, а також відносини цього підприємства з близькими членами родини кожної такої фізичної особи; підприємства і його керівника та інших осіб, які належать до провідного управлінського персоналу підприємства, а також близьких членів родини таких осіб [6].

При цьому треба враховувати, що в разі продажу товарів пов'язаним особам оцінка доходів, активів і зобов'язань здійснюється за вимогами П(с)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», а саме із застосуванням таких методів:

- 1) порівнюваної неконтрольованої ціни;
- 2) ціни перепродажу;
- 3) «витрати плюс»;
- 4) балансової вартості.

За методом порівнюваної неконтрольованої ціни застосовується ціна, яка визначається за ціною на аналогічну готову продукцію (товари, роботи, послуги), що реалізується не пов'язаному з продавцем покупцеві за звичайних умов діяльності [6].

За методом ціни перепродажу застосовується ціна готової продукції (товарів, робіт, послуг) за вирахуванням відповідної націнки [6].

За методом «витрати плюс» застосовується ціна, що складається із собівартості готової продукції (товарів, робіт, послуг), яку визначає продавець, і відповідної націнки [6].

За методом балансової вартості оцінка активів або зобов'язань здійснюється за балансовою вартістю, що визначається згідно з відповідним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку [6].

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Щодо оподаткування операцій із продажу товарів за ціною, нижчою за ціну їх придбання, то треба зазначити, що такі операції залежно від статусу покупця мають вплив на такі види податків, як податок на прибуток; податок на додану вартість; податок на доходи фізичних осіб; військовий збір.

Так, щодо податку на прибуток підприємств необхідно враховувати, що згідно із п. 134.1 «Об'єктом оподаткування є: прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень цього Кодексу» [9].

Щодо податку на додану вартість, підприємству необхідно враховувати вимоги п. 188.1 Податкового кодексу України, згідно з яким: «база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім акцизного податку на реалізацію суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів, збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, що справляється з вартості послуг стільникового рухомого зв'язку, податку на додану вартість та акцизного податку на спирт етиловий, що використовується виробниками – суб'єктами господарювання для виробництва лікарських засобів, у тому числі компонентів крові і вироблених з них препаратів (крім лікарських засобів у вигляді бальзамів та еліксирів). **При цьому база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг не може бути нижче ціни придбання таких товарів/послуг**, база оподаткування операцій з постачання самостійно виготовлених товарів/послуг не може бути нижче звичайних цін, а база оподаткування операцій з постачання необоротних активів не може бути нижче балансової (залишкової) вартості за даними бухгалтерського обліку, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції (у разі відсутності обліку необоротних активів - виходячи із звичайної ціни)» [9]. Тобто сума податкових зобов'язань із ПДВ від продажу певного товару повинна бути не меншою, ніж сума відображеного податкового кредиту за цим товаром.

Аналізуючи вимоги ПКУ щодо податку на доходи фізичних осіб треба враховувати, що згідно з п. 164.2 «до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включаються вартість безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг), визначеної за правилами звичайної ціни, а також суми знижки звичайної ціни (вартості) товарів (робіт, послуг), індивідуально призначеної для такого платника податку» [9]. Іншими словами, при такому продажу, якщо клієнт отримує індивідуальну знижку на суму різниці вартості придбання таких товарів та вартості їх реалізації, то з вказаної суми утримується ПДФО. Якщо ж знижка призначена для всіх покупців і не має індивідуального характеру, то ПДФО не утримується (табл. 1).

При цьому, оскільки фізична особа отримує знижку в натуральному вигляді, то для визначення бази оподаткування з ПДФО необхідно враховувати вимоги п. 164.5 ПКУ: базою оподаткування є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами помножена на коефіцієнт, який обчислюється за формулою 1:

$$K = 100 : (100 - Sp), \quad (1)$$

де K – коефіцієнт;

Sp – ставка податку, встановлена для таких доходів на момент їх нарахування.

Таблиця 1

Методика оподаткування операцій продажу товарів за ціною нижчою їх придбання

Вид податку	Особливості застосування податкового законодавства при продажу товарів за ціною нижчою їх придбання залежно від статусу покупця			
	Юридична особа – пов’язана особа	Юридична особа – не пов’язана особа	Фізична особа – пов’язана особа	Фізична особа – не пов’язана особа
Податок на прибуток підприємств	База оподаткування визначається як різниця доходів та витрат від продажу товарів. При цьому дохід визначають за одним з чотирьох методів: - порівнюваної неконтрольованої ціни; - ціни перепродажу; - витрати плюс; - балансової вартості. Витрати визнаються згідно з П(с)БО 16 «Витрати» на вартість придбання таких товарів	База оподаткування визначається як різниця доходів та витрат від продажу товарів. При цьому дохід визначають згідно з П(с)БО 15 «Доходи» за сумою договірної вартості продажу. Витрати визнаються згідно з П(с)БО 16 «Витрати» на вартість придбання таких товарів	База оподаткування визначається як різниця доходів та витрат від продажу товарів. При цьому дохід визначають за одним з чотирьох методів: - порівнюваної неконтрольованої ціни; - ціни перепродажу; - витрати плюс; - балансової вартості. Витрати визнаються згідно з П(с)БО 16 «Витрати» на вартість придбання таких товарів	База оподаткування визначається як різниця доходів та витрат від продажу товарів. При цьому дохід визначають згідно з П(с)БО 15 «Доходи» за сумою договірної вартості продажу. Витрати визнаються згідно з П(с)БО 16 «Витрати» на вартість придбання таких товарів
Податок на додану вартість	База оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається, зважаючи на їх договірну вартість з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім акцизного податку на реалізацію суб’єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів). При цьому база оподаткування операцій із постачання товарів/послуг не може бути нижче за ціну придбання таких товарів/послуг			
Податок на доходи фізичних осіб	-	-	До загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включаються суми знижки звичайної ціни (вартості) товарів (робіт, послуг), індивідуально призначеної для такого платника податку. При цьому базою оподаткування є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами помножена на коефіцієнт, який обчислюється за формулою $K = 100 : (100 - Sp)$	Якщо знижка передбачена для всіх покупців, то ПДФО не утримується. Якщо кількість товарів обмежена й покупці всі ідентифікуються, то обкладається ПДФО суми знижки звичайної ціни (вартості) товарів (робіт, послуг), індивідуально призначеної для такого платника податку. При цьому базою оподаткування є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами помножена на коефіцієнт, який обчислюється за формулою $K = 100 : (100 - Sp)$
Військовий збір	-	-	Базою оподаткування є суми знижки звичайної ціни (вартості) товарів (робіт, послуг), індивідуально призначеної для такого платника податку. При цьому п. 16 ⁻¹ підрозд. 10 розд. XX ПКУ не передбачене застосування для військового збору коефіцієнта, визначеного п. 164.5 ПКУ	

Джерело: розроблено автором.

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Розглянемо більш детально зазначені вище вимоги законодавства на числовому прикладі (табл. 2).

Таблиця 2

Бухгалтерські проведення з реалізації товарів за ціною, нижчою за ціну їх придбання

Господарська операція	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	2	3	4
Отримано телевізор	281	631	5000,00
Відображено податковий кредит	641	631	1000,00
Заплачено за товар	631	311	6000,00
1. Облік реалізації товарів пов'язаній особі-юридичній особі за 1 грн за методом порівнюваної неконтрольованої ціни, вартість придбання 6000 грн з ПДВ, вартість реалізації за звичайних умов 9000 грн			
Продано товар, дохід відображено по звичайній ціні	377	702	9000,00
Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	1500,00
Доходи закрито на фінансовий результат	702	791	7500,00
Списано собівартість реалізованого товару	902	281	5000,00
Собівартість списано на фінансовий результат	791	902	5000,00
Отримано кошти від реалізації	311,301	377	1,00
Списано різницю між звичайною ціною і фактичною ціною реалізації	949	377	8999,00
Витрати списано на фінансовий результат	791	949	8999,00
2. Облік реалізації товарів пов'язаній особі-юридичній особі за 1 грн за методом ціни перепродажу, вартість придбання 6000 грн з ПДВ, вартість реалізації за звичайних умов 9000 грн. Знижка 3000 грн			
Продано товар, дохід відображено по звичайній ціні за вирахуванням знижки	377	702	6000,00
Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	1000,00
Доходи закрито на фінансовий результат	702	791	5000,00
Списано собівартість реалізованого товару	902	281	5000,00
Собівартість списано на фінансовий результат	791	902	5000,00
Отримано кошти від реалізації	311,301	377	1,00
Списано різницю між звичайною ціною за вирахуванням знижки та фактичною ціною реалізації	949	377	5999,00
Витрати списано на фінансовий результат	791	949	5999,00
3. Облік реалізації товарів пов'язаній особі- юридичній особі за 1 грн за методом «витрати плюс», вартість придбання 6000 грн з ПДВ, вартість реалізації за звичайних умов 9000 грн. Націнка для пов'язаної особи 10 %			
Дохід відображено по ціні придбання та націнки	377	702	5500,00
Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	916,67
Доходи закрито на фінансовий результат	702	791	4583,33
Списано собівартість реалізованого товару	902	281	5000,00
Собівартість списано на фінансовий результат	791	902	5000,00
Отримано кошти від реалізації	311,301	377	1,00
Списано різницю між ціною за методом витрати плюс та фактичною ціною реалізації	949	377	5499,00
Витрати списано на фінансовий результат	791	949	5499,00
Донараховано ПДВ виходячи з ціни придбання	949	641	83,33
Витрати списано на фінансові результати	791	949	83,33
4. Облік реалізації товарів пов'язаній особі – юридичній особі за 1 грн за методом балансової вартості, вартість придбання 6000 грн з ПДВ, вартість реалізації за звичайних умов 9000 грн			
Продано товар, дохід відображено по ціні придбання	377	702	5000,00
Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	833,33
Доходи закрито на фінансовий результат	702	791	4166,67
Списано собівартість реалізованого товару	902	281	5000,00
Собівартість списано на фінансовий результат	791	902	5000,00
Отримано кошти від реалізації	311,301	377	1,00
Списано різницю між ціною придбання та фактичною ціною реалізації	949	377	4999,00
Витрати списано на фінансовий результат	791	949	4999,00
Донараховано ПДВ виходячи з ціни придбання	949	641	166,67
Витрати списано на фінансові результати	791	949	166,67

Закінчення табл. 2

1	2	3	4
5. Облік реалізації товарів непов'язаній особі-фізичній особі за 1 грн індивідуально призначений для такого покупця, вартість придбання 6000 грн з ПДВ, вартість реалізації за звичайних умов 9000 грн			
Продано товар за 1 гривню	301	702	1,00
Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	0,17
Доходи закрито на фінансовий результат	702	791	0,83
Донараховано ПДВ виходячи з первісної вартості товару 999,83 (5000 · 0,2 – 0,17)	949	641	999,83
Витрати списано на фінансовий результат	791	949	999,83
Утримано ПДФО з фізичної особи * (9000 – 1) / (1 – 0,18) = 10974,39 ПДФО = 10974,39 · 0,18 = 1975,39	93	641	1975,39
Витрати списано на фінансовий результат *	791	93	1975,39
Утримано військовий збір (9000 – 1) · 0,015 *	93	642	134,99
Витрати списано на фінансовий результат *	791	93	134,99
Списано собівартість товару	902	281	5000,00
Витрати списано на фінансовий результат	791	902	5000,00

* При продажу товарів фізичним особам – пов'язаним сторонам ці проводки є додатковими до проведень написаних в пунктах 1-4 табл. 2.

Джерело: складено автором.

З наведено прикладу 5, можна зробити висновок, що в результаті такого продажу підприємство отримало чистий дохід у розмірі 0,83 грн та витрати у розмірі 8110,21 (999,83 + 1975,39 + 134,99 + 5000), тобто збиток підприємства від такої операції становить 8109,38 грн. При цьому треба зазначити, що на вказану суму було занижено базу оподаткування податком на прибуток підприємств, у зв'язку з тим, що доходи визнавалися не за звичайними цінами, а за фактичною вартістю реалізації.

Висновки і пропозиції. У результаті проведеного дослідження виявлено, що питання обліку та оподаткування операцій із продажу товарів за цінами нижчими ніж ціни їх придбання, є маловивченими, а податкове законодавство України містить певні недоліки, які потребують вирішення. Так, у роботі розроблено методику обліку та оподаткування операцій із продажу товарів за цінами, нижчими, ніж ціна їх придбання, та обґрунтовано необхідність доповнення Податкового кодексу України в частині адміністрування податку на прибуток підприємств, зокрема обґрунтовано необхідність доповнення п. 139 Податкового кодексу України таким змістом: «Фінансовий результат до оподаткування збільшується: на суму недоотриманого доходу у зв'язку з продажем продукції (товарів, робіт і послуг) за ціною нижчою ніж ціна їх виготовлення (придбання) збільшену на суму додаткових витрат, які виникли в результаті проведення такої операції».

На нашу думку, запропоновані удосконалення до Податкового кодексу України унеможливають діяльність недобросовісних підприємств у частині заниження бази оподаткування податку на прибуток підприємств.

Список використаних джерел

1. Амалян А. В. Облік продажу товарів із наданням знижок та бонусів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. Київ, 2016. 20 с.
2. Букало Н. А., Новицька Ю. В. Особливості обліку торговельних знижок на підприємствах торгівлі та відображення їх у фінансовій звітності. *Економіка та суспільство*. 2016. № 2. С. 715–719.
3. Воронко Р. М., Грезенталь В. О. Класифікація товарних запасів на підприємствах роздрібно-торгівлі. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.7. С. 164–168.
4. Граковський Ю. Організаційно-правові питання торговельної діяльності: оптова та роздрібно-торгівля. *Вісник податкової служби України*. 2012. № 9–10. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/749>.

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

5. Іваненко В. О., Дроздова О. Г. Особливості облікового відображення руху товарів за різними каналами збуту. *Вісник ЖДТУ*. 2013. № 2 (64). С. 56–62.
6. П(с)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін». *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0539-01>.
7. П(с)БО 9 «Запаси». *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
8. Підвисоцька Л. Я. Продаж товарів зі знижками: проблеми обліку і оподаткування. *Ефективна економіка*. 2016. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5082>.
9. Податковий кодекс України. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

References

1. Amalian, A. V. (2016). *Oblik prodazhu tovariv iz nadanniam znyzhok ta bonusiv [Accounting for product sales with discounts and bonuses provision]*. (Thesis for a Candidate Degree in Economics). Nats. akad. statystyky, obliku ta audytu, Kyiv [in Ukrainian].
2. Bukalo, N. A., & Novytska, Yu. V. (2016). Osoblyvosti obliku torhovelnykh znyzhok na pidpriemstvakh torhivli ta vidobrazhennia yikh u finansovii zvitnosti [Features of accounting for trade discounts at trade enterprises and displaying them in financial statements]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economics and Society*, 2, 715–719 [in Ukrainian].
3. Voronko, R. M., & Hrezental, V. O. (2012). Klyasifikatsiia tovarnykh zapasiv na pidpriemstvakh rozdribnoi torhivli [Classification of inventory at retail enterprises]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, 22.7, 164–168 [in Ukrainian].
4. Hrakovskyi Yu. (2012) Orhanizatsiino-pravovi pytannia torhovelnoi diialnosti: optova ta rozdribna torhivlia [Organizational and legal issues of trade activity: wholesale and retail trade]. *Visnyk podatkovoi sluzhby Ukrainy – Bulletin of the Tax Service of Ukraine*, 9-10. Retrieved from <http://www.visnyk.com.ua/ua/pubs/id/749>.
5. Ivanenko, V. O., & Drozdova, O. H. (2013). Osoblyvosti oblikovoho vidobrazhennia rukhu tovariv za riznymy kanalamy zbutu [Features of accounting display of movement of goods on different sales channels]. *Visnyk ZhDTU – Journal of ZHDTU*, 2 (64), 56–62 [in Ukrainian].
6. P(s)BO 23 «Rozkryttia informatsii shehodo poviazanykh storin» [Accounting Standard 23 «Related Party Disclosures»]. № 303 (June 18, 2001). Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0539-01>.
7. P(s)BO 9 «Zapasy» [Accounting Standard 9 «Store»]. № 246 (October 20, 1999). Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
8. Pidvysotska, L. Ya. (2016). Prodazh tovariv zi znyzhkamy: problemy obliku i opodatkovannia [Sale of Discounted Goods: Accounting Problems and Taxation]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, 7. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5082>.
9. Podatkovyi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. № 2755-VI (December 2, 2010). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

Сидоренко Олександр Олександрович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035, Україна).

Сидоренко Александр Алексеевич – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры бухгалтерского учета, налогообложения и аудита, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14035, Украина).

Sidorenko Aleksandr – PhD in Economics, Associate Professor of Department of Accounting, Taxation and Audit, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14035 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: sidorenko_aleks85@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5478-0688>

Research ID: F-2724-2016